

Skog Alnarp

Ask-fall utlöser dominoeffekt

Inte nog med att asken är hotad, om den försvinner följer en mängd andra arter efter.

Forskarna har kartlagt sambanden och varnar för en ”utrotnings-kaskad”.

– Det är bekymmersamt att arbetet med att rädda asken går på sparlåga. Vi vill fästa uppmärksamheten mot att det är väldigt mycket mer som står på spel, säger Michelle Cleary.

Hon ingår i en grupp forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet som publicerat en vetenskaplig artikel om följderna av askskottsjukan.

DE BESKRIVER det som en dominoeffekt. Om asken faller dras många andra arter med i fallet. Därmed får det långtgående följder på den biologiska mångfalden.

Askens näringsrika bark har ett högt ph-värde och ger ideala förhållanden för mossor, svampar och insekter. Livsmiljön i trädets närhet är också gynnsam för många arter genom att trädet motverkar försurning i marken.

I en kartläggning visar forskarna att hela 483 arter är kopplade till askträden, däribland 211 olika skalbaggsarter och 30 fjärilsarter.

AV ALLA dessa är 11 procent helt beroende av asken för sin

Michelle Cleary
forskare i Alnarp

överlevnad och ytterligare 23 procent föredrar asken framför andra trädslag.

Delvis kan alltså konsekvenserna begränsas genom att gynna andra lövträd, men alternativen är begränsade. Nio trädslag har identifierats som tänkbara alternativ, däribland lönn, bok och ek.

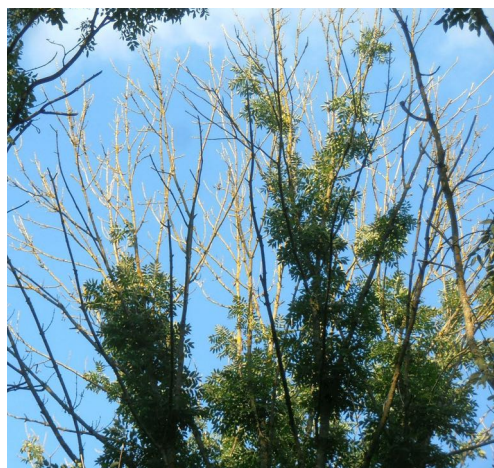
De möjliga alternativen utgör bara fyra procent av landets virkesförråd, och bland dem finns alm som redan är akut hotad genom almsjukan.

Läget är med andra ord kritiskt för väldigt många arter.

FÖRMODLIGEN började askskottsjukan spridas genom importerade växter från Asien. Forskarna konstaterar att Europa under de senaste 200 åren fått en mängd skogliga skadegörare genom transport och handel med växter. Det är en tickande bomb och när den utlöses kan det få långtgående konsekvenser.

– För att minska hoten behövs en bättre kontroll av växthandeln. Hoten förvärras dessutom av ett förändrat klimat, vilket gör att skadegörare som följer med växten eller i plantjorden får nya och bättre förutsättningar att etablera sig, konstaterar Michelle Cleary.

ORSAKEN till askens problem är en svampsjukdom.

Angreppen visar sig först genom att skotten dör. Det drabbar inte bara asken utan också alla de arter som är beroende av trädet. Foto wikipedia

Den sprids i första hand på sommaren då sporer landar på bladen. Då den är etablerad på trädet hindras vatten och näringsupptag, vilket i första hand gör att de unga skotten dör, vilket gett namnet askskottsjukan.

Askens rödlistades 2010 och år 2015 uppgraderades hotet. Läget har alltså förvärrats.

EN LITEN del av askarna, förmodligen 1 - 2 procent, visar resistens mot askskottsjukan. Forskarna arbetar nu med att identifiera motståndskraftiga träd och uppföröka till plantor.

– Tyvärr går det långsamt på grund av bristande resurser. Möjligen beror det låga intresset på att asken är ett relativt litet trädslag, det utgör bara 0,1 procent av virkesförrådet.

Forskarna är oroliga för att trädets låga kommersiella värde gör att den inte hamnar på den politiska agendan.

– Rimligen borde fler vara engagerade för att rädda trädet, men det verkar som om

frågan faller mellan stolarna, säger Michelle Cleary.

– Naturvårdssidan tycker det är något för skogsbruket och skogsbruket är måttligt engagerade eftersom trädet har litet ekonomiskt värde, men då ser man inte helheten.

FORSKARNA visar att mycket står på spel.

– Vi tror det är möjligt att rädda asken, men då är det bråttom med åtgärder, säger Michelle Cleary.

– Det behövs resurser för att hitta och uppföröka resistent träd, men också på ett övergripande plan hålla koll på handeln med växter, avdela resurser för att motverka invasiva arter och höja beredskapen för åtgärder. Annars ökar risken att historien upprepar sig för fler arter.

Rapporten heter ”Ash dieback risks an extinction cascade” och kan läsas genom länken här nedan.

Kontakt

Michelle Cleary, michelle.cleary@slu.se

Redaktör nyhetsbrevet: Pär Fornling: par.fornling@slu.se

Länk: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320719319895>